

2014 Rhif (Cy.25)

Cynllun Lwfansau Cynhaliaeth Addysg (Cymru) 2014/2015

Mae'r Cynllun hwn yn gweithredu o dan adrannau 14, 15 ac 16 o Ddeddf Addysg 2002 ac yn gymwys mewn perthynas â blwyddyn academiaidd 2014/2015.

Dehongli

1. Yn y Cynllun hwn—

ystyr “blwyddyn academiaidd” (“*academic year*”) yw'r cyfnod o 1 Medi mewn un flwyddyn i 31 Awst yn y flwyddyn nesaf, ac eithrio pan fo tymor cyntaf sefydliad addysgol cydnabyddedig yn dechrau cyn 1 Medi, y flwyddyn academiaidd yw'r cyfnod sy'n dechrau ar ddechrau'r tymor hwnnw ac yn dod i ben yn union cyn dechrau'r tymor cyntaf o'r fath yn y flwyddyn ganlynol;

ystyr “ceisydd” (“*applicant*”) yw'r person sy'n gwneud cais am lwfans cynhaliaeth addysg;

mae “corff llywodraethu” (“*governing body*”) yn cynnwys corff sydd â swyddogaethau corff llywodraethu ac yn cynnwys person sy'n gweithredu ag awdurdod y corff hwnnw;

ystyr “credyd cynhwysol” (“*universal credit*”) yw credyd cynhwysol o dan Ran 1 o Ddeddf Diwygio Lles 2012(1);

ystyr “cwrs addysg cymwys” (“*eligible education course*”) yw cwrs a ddisgrifir ym mharagraff 4;

ystyr “Cytundeb Dysgu” (“*Learning Agreement*”) yw contract a lofnodir rhwng ceisydd a'i sefydliad addysgol cydnabyddedig sy'n nodi'r cyfrifoldebau priodol ynglŷn â phresenoldeb, nodau dysgu a thalu dyfarndaliadau wythnosol fel y'u disgrifir ym mharagraff 5(3);

“dyfarndaliad wythnosol” (“*weekly award*”) yw'r swm a gyfrifir yn unol â pharagraff 5;

mae i “incwm yr aelwyd” (“*household income*”) yr ystyr a roddir ym mharagraff 2;

mae i “lwfans cynhaliaeth addysg” (“*education maintenance allowance*”) yr ystyr a roddir ym mharagraffau 5(1) i (4);

ystyr “nodau dysgu” (“*learning goals*”) yw amcanion y cytunir arnynt rhwng ceisydd a'i sefydliad addysgol cydnabyddedig sy'n ymwneud â chynnydd addysgol y ceisydd;

ystyr “partner” (“*partner*”), mewn perthynas â cheisydd, yw unrhyw un o'r canlynol—

(a) priod y ceisydd;

(b) partner sifil y ceisydd;

(c) person sy'n byw fel arfer gyda'r ceisydd fel partner sifil y ceisydd; neu

(d) person sy'n byw fel arfer gyda'r ceisydd fel priod y ceisydd;

ystyr "person annibynnol" ("*independent person*") yw person—

(a) nad yw wedi cyfathrebu â naill ai ei rieni neu ei warcheidwaid am y cyfnod o un flwyddyn yn union cyn diwrnod cyntaf tymor cyntaf y flwyddyn academaidd y gwneir cais am lwfans cynhaliaeth addysg mewn perthynas â hi; neu

(b) sydd, ym marn Gweinidogion Cymru, yn gallu dangos ar seiliau eraill ei fod wedi ymddieithrio'n anghymodlon oddi wrth ei rieni neu ei warcheidwaid;

ac nad yw'n berson esempt;

mae i "person cymwys" ("*eligible person*") yr ystyr a roddir ym mharagraffau 3(2) a (3);

ystyr "person cymwys sy'n dychwelyd" ("*eligible returning person*") yw person—

(a) a oedd yn cael o leiaf un dyfarndaliad wythnosol o lwfans cynhaliaeth addysg mewn cysylltiad â'i bresenoldeb ar gwrs addysg cymwys ym mlwyddyn academaidd 2013/2014 ond nad yw wedi bod yn cael lwfans cynhaliaeth addysg am fwy na thair blynedd academaidd; a

(b) sy'n berson cymwys;

ystyr "person dibynnol" ("*dependent person*") yw naill ai ceisydd nad yw'n berson annibynnol neu berson sydd—

(a) yn preswyllo fel arfer gyda'r ceisydd;

(b) yn rhoi hawlogaeth i riant, gwarcheidwad neu ofalwr y person, neu i bersonau eraill y mae'n ddibynnol arnynt yn ariannol, gael budd-dal plant yn unol â Rhan 9 o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992(1) neu unrhyw swm a gynhwysir yn y cyfrifiadau o ddyfarndaliad o dan reoliad 24 o'r Rheoliadau Credyd Cynhwysol(2) (elfen y plentyn); ac

(c) yn dibynnu ar yr un incwm aelwyd â'r ceisydd, a gyfrifir yn unol â pharagraff 2;

ystyr "person esempt" ("*exempt person*") yw person sydd—

(a) yng ngofal awdurdod lleol, gyda rhieni maeth neu'n berson sy'n ymadael â gofal;

(b) yn gyfrifol am ei blentyn ei hunan;

(c) yn cael Cymhorthdal Incwm neu Lwfans Cyflogaeth a Chymorth yn Seiliedig ar Incwm;

(1) 1992 p. 4.

(2) O.S. 2013/376 fel y'i diwygiwyd.

- (d) â hawlogaeth i gael dyfarndaliad o Gredyd Cynhwysol o dan Reoliadau Credyd Cynhwysol 2013(1); neu
- (e) yn y ddalfa neu'n cael ei gadw'n gaeth o fewn y system cyfiawnder ieuencid, gan gynnwys Sefydliad Troseddwy'r Ifanc, Canolfan Hyfforddi Ddiogel neu Gartref Diogel i Blant;

ystyr “sefydliad addysgol cydnabyddedig” (“*recognised educational institution*”) yw—

- (a) ysgol yng Nghymru a gynhelir gan awdurdod lleol neu sefydliad cyfatebol yn Lloegr, yr Alban neu Ogledd Iwerddon;
- (b) ysgol annibynnol yng Nghymru a gofrestrwyd o dan Ran 10 o Ddeddf Addysg 2002 neu sefydliad cyfatebol yn Lloegr, yr Alban neu Ogledd Iwerddon;
- (c) sefydliad yng Nghymru yn y sector addysg bellach neu sefydliad cyfatebol yn Lloegr, yr Alban neu Ogledd Iwerddon; neu
- (d) unrhyw sefydliad addysgol arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol;

ystyr “sesiwn ddysgu” (“*learning session*”) yw dosbarth, neu sesiwn arall a addysgir neu o astudio dan arweiniad, (gan gynnwys gwaith ymarferol neu brofiad gwaith di-dâl) y mae sefydliad addysgol cydnabyddedig yn monitro ac yn adrodd ar bresenoldeb mewn perthynas ag ef.

Incwm yr Aelwyd

2.—(1) Incwm yr aelwyd yw'r swm a gyfrifir at ddibenion credyd treth gwaith a chredyd treth plant yn Rheoliadau Credydau Treth (Diffinio a Chyfrifo Incwm) 2002(2) fel y'u diwygiwyd o bryd i'w gilydd ac fel y'u cymhwysir yn is-baragraffau (2) i (4).

(2) Os nad yw'r ceisydd yn berson annibynnol, incwm yr aelwyd yw incwm rhieni, gwarcheidwaid neu ofalwyr y ceisydd, neu incwm personau eraill y mae'r ceisydd yn dibynnu arnynt yn ariannol.

(3) Os yw'r ceisydd yn berson annibynnol sydd â phartner, incwm yr aelwyd yw incwm y ceisydd ac incwm partner y ceisydd.

(4) Os yw'r ceisydd yn berson annibynnol nad oes ganddo bartner, incwm yr aelwyd yw incwm y ceisydd.

(1) O.S. 2013/376 fel y'i diwygiwyd.

(2) O.S. 2002/2006 fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2003/732, O.S. 2003/2815, O.S. 2004/762, O.S. 2004/2663, O.S. 2006/745, O.S. 2006/766, O.S. 2007/824, O.S. 2007/1305, O.S. 2007/2538, O.S. 2008/604, O.S. 2008/1879, O.S. 2008/2169, O.S. 2009/697, O.S. 2009/2887, O.S. 2010/751, O.S. 2010/2494, O.S. 2010/2914, O.S. 2011/721 ac O.S. 2012/848. Fe'u cymhwysir gydag addasiadau-gweler Rheoliadau Credyd Cynhwysol (Darpariaethau Trosiannol) 2013 (O.S. 2013/386).

Personau Cymwys

3.—(1) Mae ceisydd sy'n berson cymwys yn cymhwyso i gael lwfans cynhaliaeth addysg mewn cysylltiad â chwrs addysg cymwys, yn ddarostyngedig i'r Cynllun hwn ac yn unol ag ef.

(2) Mae ceisydd yn berson cymwys sy'n cymhwyso i gael lwfans cynhaliaeth addysg o dan y Cynllun hwn—

- (a) os yw Gweinidogion Cymru, yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), yn penderfynu wrth asesu'r cais fod y ceisydd yn dod o fewn un o'r categorïau a nodir yn Rhan 2 o'r Atodlen; a
- (b) os yw'r ceisydd yn ymgymryd â chwrs addysg cymwys ac yn preswyllo fel arfer yng Nghymru ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd y cwrs hwnnw; ac
- (c) os yw'r ceisydd yn berson esempt, neu os oedd incwm yr aelwyd yn llai na'r symiau a nodir yn y tabl ym mharagraff 5(3) neu'n hafal i'r symiau hynny yn y flwyddyn dreth a ddaeth i ben ym mis Ebrill 2014; a
- (d) os yw'r ceisydd, ym flwyddyn academiaidd 2014/2015, yn cael ei ben-blwydd yn ddwy ar bymtheg, deunaw, pedair ar bymtheg neu, yn ddarostyngedig i is-baragraff (5), yn ugain oed; ac
- (e) os gwneir cais yn unol â pharagraff 8.

(3) Nid yw person cymwys yn cymhwyso i gael lwfans cynhaliaeth addysg os paragraff 9 yw'r unig baragraff y mae'r person hwnnw'n dod o'i fewn, o baragraffau 2 i 11 o Ran 2 o'r Atodlen.

(4) Ni wneir taliad o lwfans cynhaliaeth addysg oni fydd person cymwys yn bodloni'r amodau ym mharagraff 7 o'r Cynllun hwn.

(5) Caniateir i berson cymwys gael taliad yn y flwyddyn academiaidd pan fo'r person cymwys hwnnw'n cael ei ben-blwydd yn ugain oed os yw'r person cymwys hwnnw wedi cael lwfans cynhaliaeth addysg mewn un neu ddwy o'r tair blynedd academiaidd flaenorol, a bod y sefydliad addysgol cydnabyddedig, ar ôl ymgynghori ag unrhyw gorff addysgol neu sefydliad arall y mae'n credu eu bod yn addas, yn cynghori Gweinidogion Cymru y dylai'r person cymwys gael lwfans cynhaliaeth addysg ar gyfer blwyddyn academiaidd 2014/2015.

Cwrs addysg cymwys

4. Mae cwrs yn gwrs addysg cymwys at ddibenion y Cynllun hwn—

- (a) os yw'n rhaglen o addysg academiaidd neu alwedigaethol lawnamser;
- (b) os yw'r rhaglen o addysg academiaidd neu alwedigaethol lawnamser yn parhau am o leiaf ddeng wythnos;

- (c) os y'i darperir gan, neu mewn, sefydliad addysgol cydnabyddedig;
- (d) os bydd amserlen y person cymwys, mewn perthynas â'r cwrs hwnnw, yn ei gwneud yn ofynnol i'r person cymwys fod yn bresennol mewn sesiwn ddysgu am ddim llai na deuddeng awr yr wythnos; ac
- (e) os yw'n ymwneud â chymwysterau hyd at a chan gynnwys Cymwysterau Cenedlaethol Lefel 3.

Strwythur, lefel y taliadau ac asesu

5.—(1) Mae lwfans cynhaliaeth addysg yn daladwy mewn perthynas â'r cyfnod o dair blynedd academiaidd, gan gynnwys blwyddyn academiaidd pan fo person cymwys eisoes wedi cael taliad, sy'n dechrau yn y flwyddyn academiaidd pan fo'r person cymwys yn peidio â bod mewn oedran ysgol gorfodol neu, yn ddarostyngedig i baragraff 3(5), y cyfnod o bedair blynedd academiaidd sy'n dechrau yn y flwyddyn academiaidd pan fo'r person cymwys yn peidio â bod mewn oedran ysgol gorfodol.

(2) Yr hyn a gynhwysir mewn lwfans cynhaliaeth addysg yw dyfarndaliad wythnosol, fel y'i disgrifir yn is-baragraff (3) a pharagraff 7, a delir bob pythefnos i'r person cymwys.

(3) Mae'r dyfarndaliad wythnosol ar gyfer blwyddyn academiaidd 2014/2015—

- (a) mewn perthynas â pherson cymwys sy'n berson esempt, yn £30;
- (b) mewn perthynas â pherson cymwys nad yw'n berson esempt, i'w benderfynu yn unol â'r tabl a ganlyn:

<i>Incwm yr Aelwyd</i>	<i>Dyfarndaliad wythnosol</i>
Hyd at £20,817 ac yn hafal iddo gydag un person dibynnol yn byw ar yr aelwyd	£30
Yn hafal i £20,818 neu'n fwy na hynny gydag un person dibynnol yn byw ar yr aelwyd	£0
Hyd at £23,077 ac yn hafal iddo gyda dau neu ragor o bersonau dibynnol yn byw ar yr aelwyd	£30
Yn hafal i £23,078 neu'n fwy na hynny gyda dau neu ragor o bersonau dibynnol yn byw ar yr aelwyd	£0

(4) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (5) i (7), bydd yr asesiad o gymhwystra ariannol person cymwys i gael lwfans cynhaliaeth addysg a wneir o dan y paragraff hwn yn ddilys am y cyfan o flwyddyn academiaidd 2014/2015.

(5) Mewn achosion pan fo incwm yr aelwyd wedi ei asesu o dan baragraff 2, a chanlyniad yr asesiad hwnnw yw nad oes gan geisydd hawlogaeth i gael taliad o lwfans cynhaliaeth addysg, caiff ceisydd wneud cais i gael ei ailasesu os bodlonir un neu ragor o'r amodau a ganlyn—

- (a) bod person y cymerwyd ei incwm i ystyriaeth wrth asesu incwm yr aelwyd wedi marw;
- (b) er pan wnaed yr asesiad o incwm yr aelwyd, nad yw'r person cymwys bellach yn byw gyda naill ai ei rieni, ei warcheidwaid neu bersonau eraill y cymerwyd eu hincwm i ystyriaeth wrth asesu incwm yr aelwyd, a'i fod yn gyfrifol amdano'i hunan;
- (c) er pan wnaed yr asesiad o incwm yr aelwyd, bod y person cymwys wedi dod yn berson esempt;
- (d) er pan wnaed yr asesiad, bod lleihad wedi digwydd yn incwm yr aelwyd, ac nad yw'r lleihad yn un dros dro; neu
- (e) ers yr asesiad, bod un neu ragor o bersonau dibynnol wedi dechrau dibynnu ar incwm yr aelwyd.

(6) Yn dilyn cais a wneir o dan is-baragraff (5), caiff Gweinidogion Cymru benderfynu bod gan berson cymwys hawlogaeth i gael dyfarndaliad wythnosol yn unol ag is-baragraff (3).

(7) Os yw Gweinidogion Cymru yn gwneud penderfyniad o dan is-baragraff (6) rhaid iddynt hysbysu'r person cymwys am y penderfyniad.

(8) Caiff Gweinidogion Cymru wrth benderfynu o dan is-baragraff (6)—

- (a) ôl-ddyddio'r taliad i'r dyddiad y cawsant y cais gan y person cymwys am ailasesiad; neu
- (b) o dan yr amgylchiadau a ddisgrifir yn is-baragraffau (5)(a), (c) ac (e), ôl-ddyddio'r taliad i'r dyddiad y bu farw'r person y cymerwyd ei incwm i ystyriaeth neu'r dyddiad y daeth y person cymwys yn berson esempt, neu'r dyddiad y dechreuodd un neu ragor o bersonau dibynnol ddibynnu ar yr un incwm aelwyd; ac
- (c) gwneud taliadau o lwfans cynhaliaeth addysg o dan baragraff 7 i berson cymwys sy'n cymhwyso i gael cymorth o dan y Cynllun hwn.

Ymholiadau Asesu

6. Wrth asesu cymhwysra i gael lwfans cynhaliaeth addysg, gan gynnwys ailasesu o dan baragraff 5(5), caiff Gweinidogion Cymru gymryd, ar unrhyw adeg, unrhyw gamau a gwneud unrhyw ymholiadau y maent yn ystyried eu bod yn angenrheidiol er mwyn penderfynu a yw'r ceisydd yn cymhwyso i gael cymorth, a swm y cymorth sy'n daladwy.

Dyfarndaliad wythnosol

7.—(1) Dim ond mewn perthynas ag wythnos o'r cwrs addysg cymwys pan fo amserlen y person cymwys yn gwneud ei bresenoldeb mewn sesiynau dysgu yn ofynnol y mae dyfarndaliad wythnosol yn daladwy.

(2) Mae person cymwys yn cymhwyso i gael dyfarndaliad wythnosol a asesir yn unol â pharagraffau 5(2) a 5(3) os yw wedi llofnodi Cytundeb Dysgu ac—

(a) yn ddarostyngedig i baragraff (b), mewn perthynas ag wythnos y mae'r dyfarndaliad wythnosol yn ymwneud â hi, ei fod wedi bod yn bresennol ym mhob sesiwn ddysgu mewn cysylltiad â chwrs addysg cymwys; neu

(b) os na fu'n bresennol ym mhob sesiwn ddysgu o'r fath mewn perthynas ag wythnos y mae'r dyfarndaliad wythnosol yn ymwneud â hi, bod y sefydliad addysgol cydnabyddedig wedi awdurdodi pob absenoldeb; ac

(c) bod y sefydliad addysgol cydnabyddedig yn penderfynu ei fod yn gwneud cynnydd boddhaol tuag at gyrraedd ei nodau dysgu fel y'u nodir yn y Cytundeb Dysgu.

Ceisiadau ac ôl-dalu

8.—(1) Er mwyn cael lwfans cynhaliaeth addysg, rhaid i berson cymwys, ym mhob blwyddyn academaidd o gwrs addysg cymwys, gyflwyno cais yn unol ag is-baragraffau (2), (3) a (4).

(2) Rhaid cyflwyno cais am lwfans cynhaliaeth addysg i Weinidogion Cymru erbyn 31 Awst 2015 fan bellaf, yn ddarostyngedig i is-baragraff (5).

(3) Ffurflen gais wedi ei llofnodi fel sy'n ofynnol a'i chyhoeddi gan Weinidogion Cymru o bryd i'w gilydd yw cais gan berson cymwys (ond nid gan berson cymwys sy'n dychwelyd) at ddibenion y Cynllun.

(4) Copi o'r Cytundeb Dysgu wedi ei lofnodi yw cais gan berson cymwys sy'n dychwelyd at ddibenion y Cynllun.

(5) Pan wneir cais ar ôl dechrau'r flwyddyn academaidd, caniateir ôl-ddyddio taliad o lwfans cynhaliaeth addysg—

(a) os daw i law Gweinidogion Cymru heb fod yn hwyrach nag wyth wythnos ar ôl i'r person cymwys ddechrau ar ei gwrs, i'r dyddiad y dechreuodd y person cymwys ar ei gwrs; neu

(b) os daw i law Gweinidogion Cymru ar ôl diwedd yr wyth wythnos gyntaf ar ôl i'r person cymwys ddechrau ar ei gwrs, i'r dyddiad y daeth y cais i law Gweinidogion Cymru.

(6) Mae unrhyw ôl-daliad a wneir o dan y paragraff hwn yn ddarostyngedig i'r rheolau ynghylch

dyfarndaliadau wythnosol o lwfans cynhaliaeth addysg ym mharagraff 7.

Darpariaethau Cyffredinol

Rhwymedigaethau sefydliad addysgol cydnabyddedig

9. Rhaid i gorff llywodraethu sefydliad addysgol cydnabyddedig sy'n darparu cyrsiau addysg cymwys i geiswyr o dan y Cynllun hwn—

- (a) cymryd camau i hyrwyddo ymwybyddiaeth bod lwfans cynhaliaeth addysg ar gael i'w ddisgyblion neu ei fyfyrwyr a'i ddarpar ddisgyblion neu fyfyrwyr;
- (b) sicrhau bod y staff yn cael eu hyfforddi'n briodol ar gyfer gweinyddu lwfans cynhaliaeth addysg;
- (c) hysbysu Gweinidogion Cymru am bob person cymwys a gofrestrwyd gyda'r sefydliad addysgol cydnabyddedig, a chadarnhau ei fod ef a'r person a ddiogelir neu'r person cymwys wedi llofnodi'r Cytundeb Dysgu;
- (d) sicrhau bod personau cymwys yn ymwybodol o'r modd y gweinyddir lwfans cynhaliaeth addysg yn y sefydliad addysgol cydnabyddedig;
- (e) sicrhau y cynhelir cofnodion presenoldeb mewn perthynas â'r holl geiswyr sydd â hawlogaeth i gael lwfans cynhaliaeth addysg o dan y Cynllun hwn ac sydd wedi ymrestru yn y sefydliad addysgol cydnabyddedig;
- (f) sicrhau bod copïau o Gytundebau Dysgu (gyda'r llofnodion gwreiddiol) yn cael eu cadw mewn perthynas â'r holl geiswyr sydd â hawlogaeth i gael lwfans cynhaliaeth addysg o dan y Cynllun hwn ac sydd wedi ymrestru yn y sefydliad addysgol cydnabyddedig;
- (g) cyflwyno adroddiadau wythnosol i Weinidogion Cymru sy'n rhoi manylion am y personau cymwys a ddylai neu na ddylent gael lwfans cynhaliaeth addysg mewn perthynas â'r wythnos flaenorol, yn unol â pharagraff 7(2); a
- (h) sefydlu a chyhoeddi proses apelau mewn perthynas â chwynion a wneir gan geiswyr sy'n deillio o'r rhwymedigaethau a osodir ar sefydliad addysgol cydnabyddedig o dan is-baragraffau (c), (e) ac (f).

Gwahardd cyllido deul

10. Nid yw person cymwys i gael lwfans cynhaliaeth addysg mewn perthynas â chwrs neu leoliad gwaith y mae'n cael tâl neu lwfans hyfforddi ar ei gyfer, neu'n cael unrhyw gymorth ariannol arall o arian cyhoeddus a bennir gan Weinidogion Cymru.

Gordalu

11. Rhaid i berson cymwys, os gofynnir iddo wneud hynny gan Weinidogion Cymru, ad-dalu unrhyw swm a delir iddo o dan y Cynllun hwn—

- (a) sydd, am ba reswm bynnag, dros ben swm y lwfans cynhaliaeth addysg y mae gan y person a ddiogelir neu'r person cymwys hawlogaeth i'w gael o dan y Cynllun hwn; neu
- (b) nad oedd gan y person cymwys hawlogaeth i'w gael o dan y Cynllun hwn am ba reswm bynnag.

O dan awdurdod y Gweinidog Addysg a Sgiliau, un o Weinidogion Cymru.

YR ATODLEN

Personau Cymwys

RHAN 1

Dehongli

1.—(1) At ddibenion yr Atodlen hon—

ystyr “AEE” (“EEA”) yw’r Ardal Economaidd Ewropeaidd, sef yr ardal a ffurfir gan yr Undeb Ewropeaidd, Gweriniaeth Gwlad yr Iâ, Teyrnas Norwy a Thywysogaeth Liechtenstein;

ystyr “aelod o deulu” (“*family member*”) oni nodir yn wahanol—

- (a) mewn perthynas â gweithiwr y ffin o’r AEE, gweithiwr mudol o’r AEE, person hunangyflogedig y ffin o’r AEE neu berson hunangyflogedig o’r AEE yw—
 - (i) ei briod neu ei bartner sifil;
 - (ii) ei ddisgynyddion uniongyrchol neu ddisgynyddion uniongyrchol ei briod neu ei bartner sifil—
 - (aa) sydd o dan 21 oed; neu
 - (bb) sy’n ddibynyddion iddo neu i’w briod neu i’w bartner sifil; neu
 - (iii) perthynas uniongyrchol dibynnol yn ei linach esgynnol neu yn llinach esgynnol ei briod neu ei bartner sifil;
- (b) mewn perthynas â pherson cyflogedig Swisaidd, person cyflogedig Swisaidd y ffin, person hunangyflogedig Swisaidd y ffin neu berson hunangyflogedig Swisaidd yw—
 - (i) ei briod neu ei bartner sifil; neu
 - (ii) ei blentyn neu blentyn ei briod neu ei bartner sifil;
- (c) mewn perthynas â gwladolyn o’r UE nad yw’n hunangynhaliol yw—
 - (i) ei briod neu ei bartner sifil; neu
 - (ii) ei ddisgynyddion uniongyrchol neu ddisgynyddion uniongyrchol ei briod neu ei bartner sifil—
 - (aa) sydd o dan 21 oed; neu
 - (bb) sy’n ddibynyddion iddo neu i’w briod neu i’w bartner sifil;
- (d) mewn perthynas â gwladolyn o’r UE sy’n hunangynhaliol yw—
 - (i) ei briod neu ei bartner sifil; neu

- (ii) ei ddisgynyddion uniongyrchol neu ddisgynyddion uniongyrchol ei briod neu ei bartner sifil—
 - (aa) sydd o dan 21 oed; neu
 - (bb) sy'n ddibynyddion iddo neu i'w briod neu i'w bartner sifil;
- (iii) perthnasau uniongyrchol dibynnol yn ei linach esgynnol neu yn llinach esgynnol ei briod neu ei bartner sifil;
- (e) mewn perthynas â gwladolyn o'r Deyrnas Unedig, at ddibenion paragraff 9 yw—
 - (i) ei briod neu ei bartner sifil; neu
 - (ii) ei ddisgynyddion uniongyrchol neu ddisgynyddion uniongyrchol ei briod neu ei bartner sifil—
 - (aa) sydd o dan 21 oed; neu
 - (bb) sy'n ddibynyddion iddo neu i'w briod neu i'w bartner sifil;

ystyr “Cyfarwyddeb 2004/38” (“*Directive 2004/38*”) yw Cyfarwyddeb 2004/38/EC Senedd Ewrop a'r Cyngor dyddiedig 29 Ebrill 2004⁽¹⁾ ar hawliau dinasyddion yr Undeb ac aelodau o'u teuluoedd i symud a phreswyllo'n rhydd o fewn tiriogaeth yr Aelod-wladwriaethau;

ystyr “Cytundeb y Swistir” (“*Swiss Agreement*”) yw'r Cytundeb rhwng yr Undeb Ewropeaidd a'i Aelod-wladwriaethau, o'r naill ran, a'r Conffederasiwn Swisaidd, o'r rhan arall, ar Rydd Symudiad Personau, a lofnodwyd yn Lwcsembwrg ar 21 Mehefin 1999⁽²⁾ ac a ddaeth i rym ar 1 Mehefin 2002;

ystyr “diogelwch dros dro” (“*temporary protection*”) yw caniatâd cyfyngedig i ddod i mewn neu i aros, a roddir yn unol â Rhan 11A o'r Rheolau Mewnfudo⁽³⁾;

ystyr “ffoadur” yw person a gydnabyddir gan Lywodraeth Ei Mawrhydi fel ffoadur o fewn ystyr “*refugee*” yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig sy'n ymwneud â Statws Ffoaduriaid a wnaed yng Ngenefa ar 28 Gorffennaf 1951 fel y'i hestynnwyd gan y Protocol iddo a ddaeth i rym ar 4 Hydref 1967;

ystyr “gweithiwr” (“*worker*”) yw gweithiwr o fewn ystyr Erthygl 7 o Gyfarwyddeb 2004/38 neu ystyr Cytundeb yr AEE⁽⁴⁾, yn ôl y digwydd;

ystyr “gweithiwr mudol o'r AEE” (“*EEA migrant worker*”) yw un o wladolion yr AEE sy'n

⁽¹⁾ OJ L158, 30.04.2004, tt 77-123.

⁽²⁾ Gorch. 4904 ac OJ Rhif L114, 30.04.02, t.6.

⁽³⁾ TC 395.

⁽⁴⁾ Ystyr Cytundeb yr AEE yw'r Cytundeb ar yr Ardal Economaidd Ewropeaidd a lofnodwyd yn Oporto ar 2 Mai 1992, Gorch. 2073, fel y'i haddaswyd gan y Protocol a lofnodwyd ym Mrwsel ar 17 Mawrth 1993, Gorch. 2183.

weithiwr, ac eithrio un o weithwyr y ffin o'r AEE, yn y Deyrnas Unedig;

ystyr "gweithiwr o Dwrci" ("*Turkish worker*") yw gwladolyn o Dwrci—

(a) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig; a

(b) sy'n cael, neu sydd wedi cael, ei gyflogi'n gyfreithiol yn y Deyrnas Unedig;

ystyr "gweithiwr y ffin o'r AEE" ("*EEA frontier worker*") yw un o wladolion yr AEE—

(a) sy'n weithiwr yn y Deyrnas Unedig; a

(b) sy'n preswyllo yn y Swistir neu yn nhiriogaeth un o Wladwriaethau'r AEE ac eithrio'r Deyrnas Unedig ac sy'n dychwelyd i'w breswylfa yn y Swistir neu yn y Wladwriaeth honno yn yr AEE, yn ôl y digwydd, bob dydd neu o leiaf unwaith yr wythnos;

ystyr "gwladolyn o'r AEE" ("*EEA national*") yw un o wladolion un o Wladwriaethau'r AEE heblaw'r Deyrnas Unedig;

ystyr "gwladolyn o'r Deyrnas Unedig" ("*United Kingdom national*") yw person sydd i'w drin fel gwladolyn o'r Deyrnas Unedig at ddibenion Cytuniadau'r Undeb;

ystyr "gwladolyn o'r UE" ("*EU national*") yw un o wladolion un o Aelod-wladwriaethau'r Undeb Ewropeaidd;

ystyr "Gwladwriaeth AEE" ("*EEA State*") yw un o Aelod-wladwriaethau'r Ardal Economaidd Ewropeaidd;

ystyr "hawl i breswyllo'n barhaol" ("*right of permanent residence*") yw hawl sy'n codi o dan Gyfarwydddeb 2004/38 i breswyllo yn y Deyrnas Unedig yn barhaol heb gyfyngiad;

ystyr "person cyflogedig" ("*employed person*") yw person cyflogedig o fewn ystyr Atodiad 1 i Gytundeb y Swistir;

ystyr "person cyflogedig Swisaidd" ("*Swiss employed person*") yw gwladolyn Swisaidd sy'n berson cyflogedig, ac eithrio'n berson cyflogedig ffin y Swistir, yn y Deyrnas Unedig;

ystyr "person cyflogedig Swisaidd y ffin" ("*Swiss frontier employed person*") yw gwladolyn Swisaidd—

(a) sy'n berson cyflogedig yn y Deyrnas Unedig; a

(b) sy'n preswyllo yn y Swistir neu yn nhiriogaeth un o Wladwriaethau'r AEE heblaw'r Deyrnas Unedig ac sy'n dychwelyd i'w breswylfa yn y Swistir neu yn y Wladwriaeth honno yn yr AEE, yn ôl fel y digwydd, bob dydd neu o leiaf unwaith yr wythnos;

ystyr “person hunangyflogedig” (“*self-employed person*”)—

- (a) mewn perthynas â gwladolyn o'r AEE, yw person sy'n hunangyflogedig o fewn ystyr Erthygl 7 o Gyfarwydddeb 2004/38 neu Gytundeb yr AEE, yn ôl fel y digwydd; neu
- (b) mewn perthynas â gwladolyn Swisaidd, yw person sy'n berson hunangyflogedig o fewn ystyr Atodiad 1 i Gytundeb y Swistir;

ystyr “person hunangyflogedig o'r AEE” (“*EEA self-employed person*”) yw un o wladolion yr AEE sy'n berson hunangyflogedig, heblaw person hunangyflogedig y ffin o'r AEE, yn y Deyrnas Unedig;

ystyr “person hunangyflogedig Swisaidd” (“*Swiss self-employed person*”) yw gwladolyn Swisaidd sy'n berson hunangyflogedig, heblaw person hunangyflogedig Swisaidd y ffin, yn y Deyrnas Unedig;

ystyr “person hunangyflogedig Swisaidd y ffin” (“*Swiss frontier self-employed person*”) yw gwladolyn Swisaidd—

- (a) sy'n berson hunangyflogedig yn y Deyrnas Unedig; a
- (b) sy'n preswyllo yn y Swistir neu yn nhiriogaeth un o Wladwriaethau'r AEE heblaw'r Deyrnas Unedig ac sy'n dychwelyd i'w breswylfa yn y Swistir neu yn y Wladwriaeth honno yn yr AEE, yn ôl fel y digwydd, bob dydd neu o leiaf unwaith yr wythnos;

ystyr “person hunangyflogedig y ffin o'r AEE” (“*EEA frontier self-employed person*”) yw un o wladolion yr AEE—

- (a) sy'n berson hunangyflogedig yn y Deyrnas Unedig; a
- (b) sy'n preswyllo yn y Swistir neu yn nhiriogaeth un o Wladwriaethau'r AEE heblaw'r Deyrnas Unedig ac sy'n dychwelyd i'w breswylfa yn y Swistir neu yn y Wladwriaeth honno yn yr AEE, yn ôl fel y digwydd, bob dydd neu o leiaf unwaith yr wythnos;

ystyr “person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros” (“*person with leave to enter or remain*”) yw person—

- (a) sydd—
 - (i) wedi gwneud cais am statws ffoadur ond sydd, o ganlyniad i'r cais hwnnw, wedi ei hysbysu yn ysgrifenedig gan berson yn gweithredu o dan awdurdod Ysgrifennydd Gwladol yr Adran Gartref, y credir ei bod yn iawn caniatáu i'r person hwnnw ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros ynddi ar sail amddiffyniad dyngarol neu ganiatâd

yn ôl disgresiwn er y bernir nad yw'n gymwys i gael ei gydnabod fel ffoadur; neu

(ii) heb wneud cais am statws ffoadur ond sydd wedi ei hysbysu yn ysgrifenedig gan berson yn gweithredu o dan awdurdod Ysgrifennydd Gwladol yr Adran Gartref y credir ei bod yn iawn caniatáu i'r person hwnnw ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros ynddi ar sail caniatâd yn ôl disgresiwn

- (b) sydd wedi cael caniatâd i ddod i mewn neu i aros yn unol â hynny;
- (c) sydd â chyfnod ei ganiatâd i ddod i mewn neu i aros heb ddod i ben, neu wedi ei adnewyddu a'r cyfnod yr adnewyddwyd y caniatâd ar ei gyfer heb ddod i ben, neu y mae apêl (o fewn ystyr adran 104 o Ddeddf Cenedligrwydd, Mewnfudo a Lloches 2002 (1)) yn yr arfaeth mewn perthynas â'i ganiatâd i ddod i mewn neu i aros; a
- (d) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd drwy gydol y cyfnod ers pan roddwyd caniatâd iddo i ddod i mewn neu i aros;

mae i "wedi setlo" yr ystyr a roddir i "*settled*" yn adran 33(2A) o Ddeddf Mewnfudo 1971(2);

ystyr "Ynysoedd" ("*Islands*") yw Ynysoedd y Sianel ac Ynys Manaw;

(2) At ddibenion yr Atodlen hon, mae "rhiant" ("*parent*") yn cynnwys gwarcheidwad, unrhyw berson arall sydd â chyfrifoldeb rhiant dros blentyn ac unrhyw berson a chanddo ofal dros blentyn ac mae "plentyn" ("*child*") i'w ddehongli yn unol â hynny.

(3) At ddibenion yr Atodlen hon, rhaid trin person fel pe bai'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd neu yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir pe byddai'r person wedi bod yn preswyllo felly oni bai am y ffaith—

- (a) bod y person;
- (b) bod priod neu bartner sifil y person;
- (c) bod rhiant y person; neu
- (d) yn achos perthynas uniongyrchol dibynnol yn y llinach esgynnol, bod plentyn y person neu briod neu bartner sifil y plentyn,

yn cael, neu wedi bod yn cael, ei gyflogi dros dro y tu allan i'r Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd neu, yn ôl fel y digwydd, y tu allan i'r diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir.

(1) 2002 p.41. Diwygiwyd adran 104 gan Ddeddf Lloches a Mewnfudo (Trin Hawlwyr etc) 2004 (p.19), Atodlenni 2 a 4; gan Ddeddf Mewnfudo, Lloches a Chenedligrwydd 2006 (p.13) a chan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau'r Tribiwnlys Lloches a Mewnfudo 2010 (O.S. 2010/21), Atodlen 1.

(2) 1971 p.77; mewnosodwyd adran 33(2A) gan baragraff 7 o Atodlen 4 i Ddeddf Cenedligrwydd Prydeinig 1981 (p.61).

(4) At ddibenion is-baragraff (3), mae gwaith dros dro y tu allan i'r Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd, neu'r diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn cynnwys—

- (a) yn achos aelodau llynges, byddin neu awyrlu rheolaidd y Goron, unrhyw gyfnod pan fyddant yn gwasanaethu y tu allan i'r Deyrnas Unedig fel aelodau o'r lluoedd hynny; a
- (b) yn achos aelodau o luoedd arfog rheolaidd un o Wladwriaethau'r AEE neu'r Swistir, unrhyw gyfnod pan fyddant yn gwasanaethu fel aelodau o'r lluoedd hynny y tu allan i'r diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir.

(5) At ddibenion yr Atodlen hon, mae ardal—

- (a) nad oedd gynt yn rhan o'r Undeb Ewropeaidd neu o'r AEE; ond
- (b) ar unrhyw adeg, cyn neu ar ôl 1 Medi 2008, a ddaeth yn rhan o'r naill neu'r llall neu'r ddwy o'r ardaloedd hynny,

i gael ei hystyried fel petai bob amser wedi bod yn rhan o'r AEE.

RHAN 2

Categoriâu

Personau sydd wedi setlo yn y Deyrnas Unedig

2.—(1) Person sydd ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academaidd gyntaf y cwrs—

- (a) wedi setlo yn y Deyrnas Unedig ac eithrio drwy fod wedi caffael yr hawl i breswyllo'n barhaol;
- (b) yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig;
- (c) wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academaidd gyntaf y cwrs; ac
- (d) yn ddarostyngedig i is-baragraff (2), nad oedd yn ystod unrhyw ran o'r cyfnod y cyfeiriwyd ato ym mharagraff (c) wedi bod yn preswyllo yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn.

(2) Nid yw paragraff (d) o is-baragraff (1) yn gymwys i berson sy'n cael ei drin fel pe bai'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd yn unol â pharagraff 1(4).

3. Person—

- (a) sydd wedi setlo yn y Deyrnas Unedig yn rhinwedd y ffaith ei fod wedi caffael yr hawl i breswyllo'n barhaol;
- (b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academaidd gyntaf y cwrs;

- (c) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; a
- (d) a oedd, mewn achos pan oedd ei breswyliaid y cyfeiriwyd ato yn is-baragraff (c) yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn, yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn union cyn y cyfnod o breswyllo fel arfer y cyfeiriwyd ato yn is-baragraff (c).

Ffoaduriaid

4.—(1) Person—

- (a) sy'n ffoadur;
- (b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ei gydnabod fel ffoadur.

(2) Person—

- (a) sy'n briod neu'n bartner sifil i ffoadur;
- (b) a oedd yn briod neu'n bartner sifil i'r ffoadur ar y dyddiad y gwnaeth y ffoadur ei gais am loches;
- (c) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ganiatâd i aros yn y Deyrnas Unedig.

(3) Person—

- (a) sy'n blentyn i ffoadur neu'n blentyn i briod neu bartner sifil i ffoadur;
- (b) a oedd, ar y dyddiad y gwnaeth y ffoadur ei gais am loches, yn blentyn i'r ffoadur neu'n blentyn i berson a oedd yn briod neu'n bartner sifil i'r ffoadur ar y dyddiad hwnnw;
- (c) a oedd o dan 18 oed ar y dyddiad y gwnaeth y ffoadur ei gais am loches;
- (d) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ganiatâd i aros yn y Deyrnas Unedig.

Personau sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros ac aelodau o'u teuluoedd

5.—(1) Person—

- (a) sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros, a
- (b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ganiatâd i ddod i mewn neu i aros.

(2) Person—

- (a) sy'n briod neu'n bartner sifil i berson sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros;

- (b) a oedd yn briod neu'n bartner sifil i'r person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros ar y dyddiad y gwnaeth y person hwnnw—
 - (i) y cais am loches; neu
 - (ii) y cais am ganiatâd yn ôl disgresiwn, pan na wnaed cais am loches;
 - (c) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ganiatâd i ddod i mewn neu i aros yn y Deyrnas Unedig.
- (3) Person—
- (a) sy'n blentyn i berson sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros neu'n blentyn i briod neu i bartner sifil person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros;
 - (b) a oedd, ar y dyddiad y gwnaeth y person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros—
 - (i) y cais am loches; neu
 - (ii) y cais am ganiatâd yn ôl disgresiwn, pan na wnaed cais am loches,
 yn blentyn i'r person hwnnw neu'n blentyn i berson a oedd yn briod neu'n bartner sifil i'r person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros ar y dyddiad hwnnw;
 - (c) a oedd o dan 18 oed ar y dyddiad y gwnaeth y person sydd â chaniatâd i ddod i mewn neu i aros—
 - (i) y cais am loches; neu
 - (ii) y cais am ganiatâd yn ôl disgresiwn, pan na wnaed cais am loches;
 - (d) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd ac nad yw wedi peidio â phreswyllo felly ers pan gafodd ganiatâd i aros yn y Deyrnas Unedig.

Gweithwyr, personau cyflogedig, personau hunangyflogedig ac aelodau o'u teuluoedd

6.—(1) Person—

- (a) sydd—
 - (i) yn weithiwr mudol o'r AEE neu'n berson hunangyflogedig o'r AEE;
 - (ii) yn berson cyflogedig Swisaidd neu'n berson hunangyflogedig Swisaidd;
 - (iii) yn aelod o deulu person a grybwyllir yn is-baragraff (i) neu (ii);
 - (iv) yn weithiwr y ffin o'r AEE neu'n berson hunangyflogedig y ffin o'r AEE;
 - (v) yn berson cyflogedig Swisaidd y ffin neu'n berson hunangyflogedig Swisaidd y ffin; neu
 - (vi) yn aelod o deulu person a grybwyllwyd yn is-baragraff (iv) neu (v);

- (b) sydd, yn ddarostyngedig i is-baragraff (2), yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; ac
- (c) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs.

(2) Nid yw paragraff (b) o is-baragraff (1) yn gymwys pan fo'r person sy'n gwneud cais am gymorth yn dod o fewn paragraff (a)(iv), (v) neu (vi) o is-baragraff (1).

7. Person—

- (a) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs;
- (b) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; ac
- (c) sydd â hawlogaeth i gael cymorth yn rhinwedd Erthygl 12 o Reoliad y Cyngor (EEC) Rhif 1612/68 ar rydd symudiad gweithwyr(1), fel y'i hestynnwyd gan Gytundeb yr AEE.

Personau sydd wedi setlo yn y Deyrnas Unedig ac sydd wedi arfer hawl i breswyllo mewn man arall

8.—(1) Person—

- (a) sydd wedi setlo yn y Deyrnas Unedig;
- (b) a oedd yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ac wedi setlo yn y Deyrnas Unedig yn union cyn ymadael â'r Deyrnas Unedig ac sydd wedi arfer hawl preswyllo;
- (c) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar y diwrnod pan fo tymor cyntaf y flwyddyn academiaidd gyntaf yn dechrau mewn gwirionedd;
- (d) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; a
- (e) a oedd, mewn achos pan oedd ei breswyllo arferol y cyfeiriwyd ato ym mharagraff (d) yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn, yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn union cyn y cyfnod o breswyllo fel arfer y cyfeirir ato ym mharagraff (d).

(2) At ddibenion y paragraff hwn, mae person wedi arfer hawl i breswyllo os yw'r person hwnnw'n wladolyn o'r Deyrnas Unedig, yn aelod o deulu

(1) OJ Rhif L257, 19.10.1968, t.2 (OJ/SE 1968 (II) t.475).

gwladolyn o'r Deyrnas Unedig at ddibenion Erthygl 7 o Gyfarwydddeb 2004/38 (neu ddibenion cyfatebol o dan Gytundeb yr AEE neu Gytundeb y Swistir) neu'n berson a chanddo hawl i breswyllo'n barhaol ac sydd ymhob achos wedi arfer hawl o dan Erthygl 7 o Gyfarwydddeb 2004/38 neu unrhyw hawl gyfatebol o dan Gytundeb yr AEE neu Gytundeb y Swistir mewn gwladwriaeth ac eithrio'r Deyrnas Unedig neu, yn achos person sydd wedi setlo yn y Deyrnas Unedig ac sydd â hawl i breswyllo'n barhaol, os yw'r person hwnnw'n mynd i'r wladwriaeth, o fewn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir, y mae'n wladolyn ohoni neu y mae'r person y mae'n aelod o'i deulu yn wladolyn ohoni.

Gwladolion o'r UE

9.—(1) Person—

(a) sydd naill ai—

(i) yn wladolyn o'r UE ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; neu

(ii) yn aelod o deulu person o'r fath;

(b) yn mynychu cwrs addysg cymwys; neu

(c) a fu'n preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir drwy gydol y cyfnod o dair blynedd yn union cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; a

(d) yn ddarostyngedig i is-baragraff (2), nad oedd ei breswyliad arferol yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir, yn ystod unrhyw ran o'r cyfnod y cyfeiriwyd ato ym mharagraff (c) yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn.

(2) Nid yw paragraff (d) o is-baragraff (1) yn gymwys i berson a drinnir fel pe bai'n preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn unol â pharagraff 1(4).

(3) Pan fo gwladwriaeth yn ymaelodi â'r Undeb Ewropeaidd ar ôl diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs, a pherson yn wladolyn y wladwriaeth honno neu'n aelod o deulu gwladolyn y wladwriaeth honno, rhaid trin y gofyniad ym mharagraff (a) o is-baragraff (1), sef bod yn wladolyn yr UE ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs, fel pe bai wedi ei fodloni.

10.—(1) Person—

(a) sy'n wladolyn o'r UE heblaw gwladolyn o'r Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs;

(b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs;

(c) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig a'r Ynysoedd drwy gydol y cyfnod o dair blynedd yn union cyn diwrnod

cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs;
ac

- (d) a oedd, mewn achos pan oedd ei breswyliaid arferol y cyfeiriwyd ato ym mharagraff (c) yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn, yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn union cyn y cyfnod o breswyllo fel arfer y cyfeirir ato ym mharagraff (c).

(2) Pan fo gwladwriaeth yn ymaelodi â'r Undeb Ewropeaidd ar ôl diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs, a phan fo person yn wladolyn o'r gwladwriaeth honno, trinnir y gofyniad ym mharagraff (a) o is-baragraff (1), sef bod rhaid bod yn wladolyn o'r UE heblaw gwladolyn o'r Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs, fel gofyniad sydd wedi ei fodloni.

Plant gwladolion o'r Swistir

11. Person—

- (a) sy'n blentyn i wladolyn o'r Swistir ac sydd â'r hawlogaeth i gael cymorth yn y Deyrnas Unedig yn rhinwedd Erthygl 3(6) o Atodiad 1 i Gytundeb y Swistir;
- (b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs;
- (c) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; a
- (d) a oedd, mewn achos pan oedd ei breswyliaid arferol y cyfeiriwyd ato yn is-baragraff (c) yn gyfan gwbl neu'n bennaf er mwyn cael addysg amser-llawn, yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE a'r Swistir yn union cyn y cyfnod o breswyllo fel arfer y cyfeirir ato yn is-baragraff (c).

Plant gweithwyr o Dwrci

12. Person—

- (a) sy'n blentyn i weithiwr o Dwrci;
- (b) sy'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig ar ddiwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs; ac
- (c) sydd wedi bod yn preswyllo fel arfer yn y diriogaeth sy'n ffurfio'r AEE, y Swistir a Thwrci drwy gydol y cyfnod o dair blynedd cyn diwrnod cyntaf blwyddyn academiaidd gyntaf y cwrs.

Diogelwch Dros Dro

13. Person a oedd, ar y dyddiad y daeth ei gais am lwfans cynhaliaeth addysg i law Gweinidogion Cymru, wedi cael diogelwch dros dro, ac a fu'n preswyllo fel arfer yn y Deyrnas Unedig drwy gydol yr amser ers pan roddwyd y diogelwch dros dro i'r person hwnnw am y tro cyntaf.